

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Б. Жильцов

«» 2014 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО

Галузь знань – 0202 «Мистецтво»

Напрямок підготовки – 6.020204 «Музичне мистецтво»

Освітньо-кваліфікаційний рівень – «бакалавр»

(на базі повної загальної середньої освіти)

Інститут мистецтв

2014 – 2015 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.
Заступник директора з науково-методичної
та навчальної роботи



А.О. Таранник

Робоча програма навчальної дисципліни «Основний музичний інструмент. Фортепіано» для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво», напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво», освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» (на базі повної загальної середньої освіти).

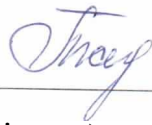
Розробник:

Економова Ольга Серафимівна, старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв

Протокол від «01» вересня 2014 року № 1

Завідувач кафедри інструментально-виконавської майстерності



(підпис)

Т.М. Пляченко

ЗМІСТ

I. Пояснювальна записка	4
II. Опис предмета навчальної дисципліни	8
III. Тематичний план навчальної дисципліни	9
<i>Тематичний план навчальної дисципліни I курс</i>	9
<i>Тематичний план навчальної дисципліни II курс</i>	10
<i>Тематичний план навчальної дисципліни III курс</i>	11
<i>Тематичний план навчальної дисципліни IV курс</i>	12
IV. Програма навчального курсу	13
V. Навчально-методична карта дисципліни	18
<i>Навчально-методична карта дисципліни I курс</i>	18
<i>Навчально-методична карта дисципліни II курс</i>	19
<i>Навчально-методична карта дисципліни III курс</i>	20
<i>Навчально-методична карта дисципліни IV курс</i>	21
VI. Завдання для самостійної роботи студента	22
<i>Завдання для самостійної роботи студента I курс</i>	22
<i>Завдання для самостійної роботи студента II курс</i>	23
<i>Завдання для самостійної роботи студента III курс</i>	24
<i>Завдання для самостійної роботи студента IV курс</i>	25
·	
VII. Система поточного й підсумкового контролю	27
VIII. Методи навчання	29
IX. Методичне забезпечення курсу	29
X. Вимоги до екзаменів	30
XI. Орієнтовний репертуар	31
XII. Рекомендована література	37
Основна література	37
Додаткова література	37

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Концепція Державної програми розвитку освіти одним із пріоритетних завдань визначає забезпечення доступу до високоякісної вищої освіти та мобільності випускників вищих навчальних закладів на ринку праці, шляхом упровадження гнучких освітніх програм та інформаційних технологій відповідно до вимог Болонської декларації.

Порівняльний аналіз сучасних зарубіжних освітніх систем технологій та наукових розробок вітчизняних педагогів дозволив зробити висновок про те, що основними шляхами розвитку системи освіти є:

- постійне оновлення змісту вищої освіти з метою більш повного забезпечення потреб суспільства, у тому числі майбутніх;
- орієнтація на забезпечення конкурентоспроможності випускників на ринку праці;
- формування у студента професійних та соціально-особистісних якостей, які б дозволили йому повністю реалізувати свій інтелектуальний потенціал.

Навчальна програма «Основний музичний інструмент – фортепіано» розроблена викладачами кафедри інструментально-виконавської майстерності на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра 6.020204 «Музичне мистецтво», галузь знань 0202 «Мистецтво» (на базі повної загальної середньої освіти).

Розроблення професійних вимог до сучасного вчителя музики має ґрунтуватися на його компетентнісній моделі, що потребує визначення її сутності, змісту і значення у фаховій підготовці майбутнього вчителя музики.

Компетентнісний підхід у вищій мистецькій освіті передбачає особливу організацію освітнього процесу навчального закладу, який спрямовано на формування у студентів системи знань, умінь, навичок необхідних у практичній музично-педагогічній діяльності, реалізації компетентнісного підходу до ефективного розв'язання професійних, особистісних проблем.

Вузівська підготовка майбутнього вчителя музики вимагає складання за своєю структурою професійних якостей, що формуються в процесі навчання. Сутнісною характеристикою підготовки студентів музичного мистецтва є високий рівень їхнього професіоналізму, що забезпечується формуванням викладацьких умінь та навичок, підготовленістю до виконання спеціалізовано-педагогічної діяльності в суспільстві з орієнтацією навчання на музичну профілізацію. Метою підготовки студентів музичного мистецтва має стати не тільки підвищення рівня, а й модифікація змісту музичної підготовки у площину формування музично-виконавської, мистецько-теоретичної та методичної компетентності. Отже, професійна компетентність студента музичного мистецтва є неодмінною умовою

його становлення як професіонала, що успішно здійснює свою професійну роботу.

Структуру і зміст **компетенцій** студентів у результаті вивчення курсу можна сформулювати так:

- опанування студентом техніки гри на музичному інструменті;
- оволодіння інтерпретаційними уміннями;
- розвиток музичних здібностей студентів (музичний слух, музична пам'ять. Відчуття метро-ритму тощо);
- опанування педагогічним репертуаром та засвоєння методів роботи над музичним твором;
- розвиток інтелектуальної, естетичної і духовної сфер студента на високохудожніх зразках вітчизняної і зарубіжної музики;
- застосування набутих знань у концертно-виконавській діяльності та формування сценічної культури студентів.

Навчальна програма вивчає обсяги знань, які повинен отримувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики. В основу змісту курсу покладено опанування різноманітного високохудожнього музичного матеріалу для фортепіано. Твори різних стилів, жанрів та музичних форм поширюють загальні культурні орієнтири студентів, їхній музично-естетичний досвід, стимулюють розвиток музичних та творчих здібностей.

У музичний репертуар увійшли кращі зразки національної музичної спадщини, що також сприятиме поглибленню музичних вражень та буде корисним у майбутній практичній діяльності у школі та культурно-творчих закладах.

Мета навчального курсу – формування готовності майбутнього вчителя музики до естетичного виховання школярів засобами вільного володіння грою на музичному інструменті – фортепіано.

Основні завдання навчального курсу:

1. Формування інтересу до педагогічної діяльності і самостійної роботи у процесі інструментальної-виконавської підготовки майбутнього фахівця.
2. Створення професійної основи для подальшої самостійної роботи майбутнього вчителя музики засобами вільного володіння грою на музичному інструменті – фортепіано.
3. Оптимізація професійної підготовки вчителя музики в інтегрованій єдності музичного та педагогічного компонентів.
4. Накопичення музичного репертуару для проведення різних форм навчальної та позакласної діяльності в шкільних та культурно-освітніх установах.
5. Формування готовності вирішувати питання добору і інтерпретації дидактично-доцільних зразків національного та зарубіжного музичного мистецтва з урахуванням вікових можливостей дітей різних категорій шкільного віку.

Освітньо-кваліфікаційні вимоги щодо кінцевого результату вивчення студентом курсу «Основний музичний інструмент. Фортепіано»:

1. Ґрунтовність музично-педагогічних знань щодо процесу виконавської інтерпретації музичних творів.

Студенту належить **знати:**

- провідну мету і надзавдання власної педагогічної художньо-комунікаційної діяльності з позиції гуманізації освіти;
- закономірності комунікації, налагодження психологічного контакту засобами музичного мистецтва (вільне володіння грою на музичному інструменті – фортепіано);
- специфіку добору дидактично-доцільного музичного матеріалу, усвідомлюючи загально-естетичний та музичний розвиток дитини;
- специфіку фортепіанної музики різних епох, художніх напрямів, стилів, жанрів;
- специфіку виконання репертуару з програм музичного виховання в загальноосвітній школі;
- критерії аналізу, самоаналізу, оцінювання роботи дітей.

2. Сформованість основ педагогічно-виконавської майстерності та концертно-лекційних **навичок**.

Студент повинен **вміти:**

- реалізувати педагогічно-виконавський задум інтерпретації музичних творів;
- відтворити музичні твори з слухання у відповідності стилю, художньо-виразної досконалості;
- активізувати емоційний відгук та музичне мислення дітей;
- установлювати психологічний контакт та отримувати увагу дитячої аудиторії засобами вільного володіння музичним матеріалом;
- аналізувати музичний твір виразним мовленням;
- робити педагогічно-виконавський аналіз ситуації сприймання дітьми живого звучання музики;

3. Розвиток професійно-музичних умінь. Студент повинен **вміти:**

- самостійно працювати над фортепіанними творами;
- вільно читати нотний текст «з листа»;
- спрощувати або ускладнювати фактуру музичного твору для слухання;
- володіти різними видами поліфонічної техніки, поліфонічного контролю і його взаємодії з виконавськими прийомами;
- опановувати драматургію музичного образу при вивченні різних творів за структурою;

- підбирати на слух легкі за інтервальним складом мелодії та акомпанемент до них;
- перекладати та адаптувати музичні приклади оперно-симфонічної музики з шкільного репертуару;
- імпровізувати;
- аналізувати і оцінювати результати роботи дітей на уроках;
- готувати вступне слово до всіх розділів уроків;
- передбачати і визначати результати музичного навчання і виховання;
- оцінювати музично-освітні досягнення дітей.

Завдання викладачів спеціальних індивідуальних музичних дисциплін:

1. Усвідомлення специфіки педагогічної художньо-комунікативної діяльності вчителя музики.
 2. Реалізація індивідуальних планів студентів у відповідності до програмових вимог.
 3. Використання розмаїття форм та методів проведення занять, спрямування їх на всебічний творчий розвиток студентів.
 4. Виявлення і формування творчої індивідуальності кожного студента.
 5. Забезпечення належної професійної майстерності під час ведення занять з предмету фортепіано:
 - професійний рівень ілюстрації, інтенсивний темп заняття, добірне образне мовлення;
 - постановка конкретних завдань перед студентами та досягнення їх результативного виконання;
 - дотримання високого рівня культури спілкування, встановлення емоційного та ділового контакту зі студентом, індивідуально-диференційований підхід до кожного студента.
 6. Здійснення в процесі професійного становлення студентів моделювання педагогічної діяльності вчителя музики, озброївши їх первинним досвідом практичних відносин у сфері обраної професії.
 7. Раціональне використання навчального часу на формування важливих елементів педагогічно-виконавської майстерності студента.
 8. Активне заохочування та спонування студентів до самостійного опрацювання музичного матеріалу.
 9. Постійне самовдосконалювання педагогічно-виконавської майстерності.
- На вивчення дисципліни «Основний музичний інструмент. Фортепіано» відводиться 648 (666) годин, із них: практичних 282 години, 209 годин – самостійна робота, 144 години семестрового контролю та 31 година модульного контролю.

**II. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»**

Курс	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів відповідних ECTS 18,5</p> <p>Загальна кількість годин 666 :</p> <p>I курс – 162 II курс – 180 III курс – 144 IV курс – 180</p> <p>Кількість годин на тиждень:</p> <p>I курс – 2 II курс – 2 III курс – 2 IV курс – 4; 1</p>	<p>Шифр та назва галузі знань: 0202 – «Мистецтво»</p> <p>Шифр та назва напрямку підготовки: 6.020204 – «Музичне мистецтво»</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: «бакалавр»</p>	<p>Нормативна дисципліна</p> <p>Рік підготовки: 1,2, 3,4 роки Семестри: 1 – 8</p> <p>Аудиторні заняття: I курс – 72 II курс- 64 III курс-54 IV курс - 92</p> <p>Практичні заняття: I курс – 72 II курс – 64 III курс – 54 IV курс – 92</p> <p>Самостійна робота: I курс – 47 II курс – 72 III курс – 46 IV курс – 44</p> <p>Модульний контроль: I курс - 7 II курс – 8 III курс – 8 IV курс – 8</p> <p>Семестровий контроль: I курс – 36 II курс – 36 III курс – 36 IV курс – 36</p> <p>Вид підсумкового контролю: Екзамени: I сем. (I к.); IV сем. (II к.); VI сем. (III к.); VII сем. (IV к.).</p>

ІІІ. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»

І курс								
№ тем	Назви теоретичних/практичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семестровий контроль	Практичних	Модульний контроль	Самостійна робота
І СЕМЕСТР								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1: Основні компоненти базової фортепіанної підготовки								
1.1	Розвиток професійних музичних умінь	18	10			10	1	7
1.2	Розвиток аналітичних умінь	18	10			10	1	7
Разом		36	20			20	2	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: Основні компоненти практичної та технічної підготовки								
2.1	Педагогічно-виконавське спрямування професійного репертуару	18	8			8	1	9
2.2	Формування основ технічної майстерності	18	10			10	1	7
Разом		36	18			18	2	16
Усього за І семестр		72	38			38	4	30
ІІ СЕМЕСТР								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3: Формування піаністичних навичок та якості звуку								
3.1	Процес звукоутворення	20	8		7	8	1	4
3.2	Формування піаністичних навичок звуковедення	25	8		12	8	1	4
Разом		45	16		19	16	2	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4: Формування виконавських навичок								
4.1	Формування вмінь використовування різноманітних видів артикуляції	20	9		6,5	9	0,5	4
4.2	Вдосконалення виконавських навичок в процесі вивчення дитячого та шкільного репертуару	25	9		10,5	9	0,5	5
Разом		45	18		17	18	1	9
Усього за ІІ семестр		90	34		36	34	3	17
УСЬОГО		162	72		36	72	7	47

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»

II курс								
№ тем	Назви теоретичних/практичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семестровий контроль	Практичних	Модульний контроль	Самостійна робота
III СЕМЕСТР								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5: Формування піаністичних та технічних навичок акомпанементу								
5.1	Розвиток професійно-музичних умінь	18	8			8	1	9
5.2	Оволодіння необхідними навичками концертмейстерської роботи	18	9			9	1	8
<i>Разом</i>		36	17			17	2	17
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6: Розвиток фортепіанної техніки								
6.1	Інтонаційна, динамічна, тембральна, ритмічна функція артикуляції	18	8			8	1	9
6.2	Узагальнення апікатурних формул	18	9			9	1	8
<i>Разом</i>		36	17			17	2	17
Усього за III семестр		72	34			34	4	34
IV СЕМЕСТР								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7: Структура поліфонічної техніки								
7.1	Поліфонічна багатоплановість як властивість фортепіанної фактури	27	8		9	8	1	9
7.2	Розвиток поліфонічного слуху	27	8		9	8	1	9
<i>Разом</i>		54	16		18	16	2	18
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8: Мистецтво педалізації як важлива сторона виконавської майстерності								
8.1	Види педалі	27	7		9	7	1	10
8.2	Функції педалі	27	7		9	7	1	10
<i>Разом</i>		54	14		18	14	2	20
Усього за IV семестр		108	30		36	30	4	38
УСЬОГО		180	64		36	64	8	72

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»**

III курс								
№ тем	Назви теоретичних/практичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семестровий контроль	Практичних	Модульний контроль	Самостійна робота
V СЕМЕСТР								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 9: Вдосконалення та закріплення виконавських навичок								
9.1	Формування активного творчого інтересу до виконуваних творів	13	7			7	1	5
9.2	Педагогічно-виконавський задум	14	7			7	1	6
	Разом	27	14			14	2	11
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 10: Структура та драматургія дитячих творів різних жанрів								
10.1	Драматургія сонатної форми	13,5	7			7	0,5	6
10.2	Ознайомлення з різними формами сучасної та джазової музики	13,5	7			7	0,5	6
	Разом	27	14			14	1	12
	Усього за V семестр	54	28			28	3	23
VI СЕМЕСТР								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 11: Фортепіанно-художня виразність								
11.1	Розширення музичного світогляду	25	7		11	7	1	6
11.2	Опанування виконавських навичок у творах шкільного репертуару	25	7		11	7	1	6
	Разом	50	14		22	14	2	12
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 12: Удосконалення та закріплення фортепіанно-художніх навичок								
12.1	Опанування різних форм звуковидобування	20	6		6	6	2	6
12.2	Розвиток внутрішнього слуху та образних уявлень	20	6		8	6	1	5
	Разом	40	12		14	12	3	11
	Усього за VI семестр	90	26		36	26	5	23
	УСЬОГО	144	54		36	54	8	46

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»**

IV курс								
№ тем	Назви теоретичних/практичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семестровий контроль	Практичних	Модульний контроль	Самостійна робота
VII СЕМЕСТР								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 13:								
Розвиток фортепіанно-виконавської майстерності								
13.1	Розвиток виконавських навичок у роботі над поліфонічними творами великої форми.	27	17			17	2	8
13.2	Розвиток навичок стильової і жанрової інтерпретації фортепіанних творів.	27	17			17	2	8
Разом		54	34			34	4	16
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 14:								
Компетентність у галузі музично-педагогічного виконавства								
14.1	Опанування музичних творів із шкільного репертуару.	27	17			17	1	9
14.2	Реалізація педагогічно-виконавського задуму при виконанні п'єс для слухання.	27	17			17	1	9
Разом		54	34			34	2	18
Усього за VII семестр		108	68			68	6	34
VIII СЕМЕСТР								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 15:								
Закріплення фортепіанних навичок, необхідних для кваліфікованої роботи майбутнього вчителя музичного мистецтва								
15.1	Створення художнього образу фортепіанного твору та відтворення його емоційного змісту.	18	6		9	6	0,5	2,5
15.2	Акумулявання виконавсько-художніх умінь і навичок.	18	6		9	6	0,5	2,5
Разом		36	12		18	12	1	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 16:								
Художньо-виконавська майстерність								
16.1	Реалізація художньо-виконавських завдань державної програми з основного музичного інструменту.	18	6		9	6	0,5	2,5
16.2	Реалізація художньо-виконавських і педагогічних завдань шкільного репертуару.	18	6		9	6	0,5	2,5
Разом		36	12		18	12	1	5
Усього за VIII семестр		72	24		36	24	2	10
УСЬОГО		180	92		36	92	8	44

IV. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 (I КУРС, I СЕМЕСТР)

Основні компоненти базової фортепіанної підготовки

Тема 1.1. Розвиток професійних музичних умінь.

Вміння розібрати та осмислити твір, працюючи над нотним текстом і його відтворенням на фортепіано. Визначення структури та аналізу технічних та артикуляційних труднощів.

Тема 1.2. Розвиток аналітичних умінь.

Ознайомлення з фактурними та образно-звуковими особливостями різних музичних стилів. Ознайомлення з критеріями аналізу та самоаналізу виконуваної музики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 (I КУРС, I СЕМЕСТР)

Основні компоненти практичної та технічної підготовки

Тема 2.1. Педагогічно-виконавське спрямування професійного репертуару.

З метою накопичення музично-слухового та виконавського досвіду вчити студентів вмінню свідомо сприймати музичний матеріал, аналізувати його стильові та жанрові особливості. Використання педалі з урахуванням характеру та жанру музики. Формування вміння читати ноти з листа, підбирати на слух за наданою гармонічною схемою, транспонувати музичні твори шкільного репертуару.

Тема 2.2. Формування основ технічної майстерності.

Оволодіння різними технічними навичками гри на фортепіано. Опанування технічною досконалістю музичних програм шляхом роботи над етюдом, гамами. Аналіз аплікатури та закономірність аплікатурних форм.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 (I КУРС, II СЕМЕСТР)

Формування піаністичних навичок та якості звука

Тема 3.1. Процес звукоутворення.

Оволодіння вміннями якісного звуковидобування, динамікою.

Тема 3.2. Формування піаністичних навичок звуковедення.

Розвиток різних видів техніки. Виховання у студентів уважного ставлення до тексту, вміння підбирати необхідну аплікатуру. Здобуття необхідних навичок педалізації, яка залежить від стилю і характеру твору.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4 (I КУРС, II СЕМЕСТР)

Формування виконавських навичок

Тема 4.1. Формування умінь використовування різноманітних видів артикуляції.

Оволодіння артикуляційними вміннями, фразуванням. Формування володіння різноманітними ритмічними формулами. Визначення специфіки виконання творів різних епох, стилів, жанрів.

Тема 4.2. Вдосконалення виконавських навичок в процесі вивчення дитячого та шкільного репертуару.

В процесі вивчення технічного матеріалу (етюд, гами) здобувати вміння, використовувати арсенал прийомів та різні види техніки. Реалізація педагогічного спрямування шкільного репертуару.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5 (II КУРС, III СЕМЕСТР)

Формування піаністичних та технічних навичок, професійних навичок акомпанементу

Тема 5.1. Розвиток професійно-музичних умінь.

Ускладнення технічних завдань для розвитку піаністичного апарату. Робота над творами великої форми: різноманіття прийомів в звуковидобуванні, драматургія контрастних образів.

Тема 5.2. Оволодіння необхідними навичками, концертмейстерсько-акомпаніаторської роботи.

Професійні навички акомпанементу, ознайомлення з фактурними особливостями класичного романсу, специфікою читання з листа сольних, ансамблевих творів та творів шкільного репертуару.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6 (II КУРС, III СЕМЕСТР)

Розвиток фортепіанної техніки

Тема 6.1. Інтонаційна, динамічна, тембральна, ритмічна функція артикуляції.

Аналіз характерних рис шкільного музичного твору програми, визначення необхідних вимог до інтонування (артикуляція, тембр тощо) та ритмічні труднощі.

Тема 6.2. Узагальнення аплікатурних формул.

Опанування технічною досконалістю музичної програми шляхом роботи над окремими видами техніки, які потребують систематичної репетиційної роботи. Аналіз аплікатури та виявлення закономірностей.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7 (II КУРС, IV СЕМЕСТР)

Структура поліфонічної техніки

Тема 7.1. Поліфонічна багатоплановість як властивість фортепіанної фактури.

Формування навичок володіння кантиленою, гнучкість та природність інтонації. Розвиток поліфонічного слуху: вміння почути самотійну виразність кожного голосу. Репетиційна робота над інтонуванням поліфонічної фактури.

Тема 7.2. Розвиток поліфонічного слуху.

Опанування багатоголоссям для шкільного репертуару. Закріплення навичок виконання пісні під власний супровід. Гармонізація мелодії з використанням елементів імпровізації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8 (II КУРС, IV СЕМЕСТР)

Мистецтво педалізації як важлива сторона виконавської майстерності

Тема 8.1. Види педалі.

Специфіка використання педалізації в музичних творах програми, згідно закономірностей жанру, форми, епохи.

Тема 8.2. Функції педалі.

Репетиційна робота над використанням тембральних, ритмічних та гармонічних функцій педалі в творах програмового репертуару.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 9 (III КУРС, V СЕМЕСТР)

Вдосконалення та закріплення виконавських навичок

Тема 9.1. Формування активного творчого інтересу до виконуваних творів.

Формування виконавських навичок на п'єсах шкільного репертуару (слухання 1-7 клас). Знання особливостей звуковидобування в творах різних жанрів, стилів. Художньо-виразне виконання творів з слухання у відповідності до стилю.

Тема 9.2. Педагогічно-виконавський задум.

Аналіз стильових особливостей виконання всієї програми. Репетиційна робота щодо реалізації художнього замислу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 10 (III КУРС, V семестр)

Структура та драматургія дитячих творів різних жанрів

Тема 10.1. Драматургія сонатної форми.

Аналіз структури творів виконуваної програми. Ознайомлення з драматургією сонатного алєгро.

Тема 10.2. Ознайомлення з різними формами сучасної та джазової музики.

Перекладання сучасної оперно-симфонічної музики. Вміння імпровізувати за даною гармонічною схемою. Оволодіння навичками спрощення та ускладнення фактури акомпанементу. Формування гнучкості природності інтонації. Формувати вміння володіти різноманітними ритмічними формулами джазової музики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 11 (III КУРС, V СЕМЕСТР)

Фортепіанно-художня виразність

Тема 11.1. Розширення музичного світогляду.

Відчуття динамічної, ритмічної та художньої цілісності творів. Характеристика рис кожного музичного твору. Визначення інтонаційної, динамічної, ритмічної функції артикуляції. Закріплення навичок кантиленного звуковидобування.

Тема 11.2. Опанування виконавських навичок у творах шкільного репертуару.

Удосконалення роботи над технічним розвитком студентів, розвинення різних видів техніки. Опанування сучасних ритмів на основі вивчення та осмислення різноманітних ритмічних схем та формул дитячої музики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 12 (III КУРС, VI СЕМЕСТР)

Удосконалення та закріплення фортепіанно-художніх навичок

Тема 12.1. Опанування різних форм звуковидобування.

Удосконалення навичок кантиленного звуку. Читання з листа творів з модуляцією, складним ритмом. Оволодіння вмінням якісного звуковидобування, динаміки, штриха, фразування, виразності, виконання музичних творів різних за стилем, змістом, характером.

Тема 12.2. Розвиток внутрішнього слуху та образних уявлень.

Розвиток самоконтролю за своїми діями, грою та інтонаційною і образною точністю виконання. Вміння дати емоційно-образну та раціонально-логічну оцінку власному виконанню музики. Творче ставлення до музичних творів, враховуючи характерні риси кожного твору програми.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 13 (IV КУРС, VII СЕМЕСТР)

Розвиток фортепіанно-виконавської майстерності

Тема 13.1. Розвиток виконавських навичок у роботі над поліфонічними творами великої форми.

Продовження оволодіннями навичками поліфонічного мислення, поліфонічного контролю, його взаємодія з виконавськими прийомами, різними видами поліфонічної техніки. Вміння у творах великої форми опанувати драматургію музичного образу. Формування масштабного музичного мислення.

Тема 13.2. Розвиток навичок стильової і жанрової інтерпретації фортепіанних творів.

Вміння використовувати знання про форму, характер, динаміку розвитку фортепіанних творів. Розуміння значення тембрального забарвлення, реалізація художнього задуму кожного з творів програми.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 14 (IV КУРС, VII СЕМЕСТР)

Компетентність в галузі музично-педагогічного виконавства

Тема 14.1. Опанування музичних творів з шкільного репертуару.

Знання специфіки відтворення фортепіанних творів різних епох, стилів, жанрів, враховуючи особливості сприйняття даного віку школярів.

Тема 14.2. Реалізація педагогічно-виконавського задуму при виконанні п'єс для слухання.

1 Вміння поєднувати мелодичну лінію та акомпанемент, оволодіння навичками спільного музикування. Вміння виконувати музичні твори для слухання досконало-технічно та художньо-виразно.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 15 (IV КУРС, VIII СЕМЕСТР)

Закріплення фортепіанних навичок, необхідних для кваліфікованої роботи майбутнього вчителя музичного мистецтва

Тема 15.1. Створення художнього образу фортепіанного твору та відтворення його емоційного змісту.

Формування уявлень про специфіку музично-образного відтворення світу, використання власного емоційно-естетичного досвіду для створення художнього образу фортепіанного твору. Вміння створювати певний емоційний настрій для кращого відтворення змісту музичного твору. Вміння розкрити ідейно-естетичний зміст твору, через розвиток музичної форми.

Тема 15.2. Акумуляція виконавсько-художніх умінь та навичок.

Формування творчого підходу до виконання музичних творів. Розширення динамічних можливостей, вдосконалення та закріплення звучання інструменту. Вдосконалення змістового та виразного виконання, вміння усвідомлювати твір в цілому при реалізації виконавських завдань.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 16 (IV КУРС, VIII СЕМЕСТР)

Художньо-виконавська майстерність

Тема 16.1. Реалізація художньо-виконавських завдань державної програми з основного музичного інструменту.

Репетиційна робота над технічними труднощами. Вміння реалізовувати художній задум в концертному виступі.

Тема 16.2. Реалізація художньо-виконавських та педагогічних завдань з шкільного репертуару.

Вміння виконувати музичні твори з слухання музики досконало технічно та художньо-виразно у відповідності до стилю. Знання специфіки музичного сприйняття школярів різного віку.

**V. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»**

I семестр

II семестр

I курс. Практичні заняття – 72 год. Самостійна робота – 47 год. Модульний контроль – 7 год. Семестровий контроль – 36 год. Аудиторні заняття – 72 год.

Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4	
Назва модуля	Основні компоненти базової фортепіанної підготовки		Основні компоненти практичної та технічної підготовки		Формування піаністичних навичок та якості звуку		Формування виконавських навичок	
К-сть балів за модуль	245		224		213,5		213,5	
Заняття	10	10	8	10	8	9	8	9
Теми занять та кількість балів	Розвиток професійних музичних умінь	Розвиток аналітичних умінь	Педагогічно-виконавське спрямування професійного репертуару	Формування основ технічної майстерності	Процес звукоутворення	Формування піаністичних навичок звуковедення	Формування вмінь використання різних домінантних видів артикуляції	Вдосконалення виконавських навичок в процесі вивчення дитячого і шкільного репертуару
Відвідування	5 б	5 б	4 б	5 б	4 б	4,5 б	4 б	4,5 б
Робота під час занять	100	100	80	100	80	90	80	90
Самостійна робота	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б
Види поточного контролю	25		25		25		25	
Рейтинговий бал	Всього без урахування коефіцієнту – 469 балів				Всього без урахування коефіцієнту – 427 балів			
Підсумковий контроль					Екзамен – 40			
Коефіцієнт	14,9							

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»**

III семестр

IV семестр

II курс. Практичні заняття – 64 год. Аудиторні години – 64 год. Самостійна робота – 72 год.

Модульний контроль – 8 год. Семестровий контроль – 36 год.

Модулі	Змістовий модуль 5		Змістовий модуль 6		Змістовий модуль 7		Змістовий модуль 8	
Назва модуля								
К-сть балів за модуль	213, 5		213, 5		203		182	
Заняття	8	9	8/	9	8	8	7	7
Теми занять та кількість балів	Розвиток професійних музичних умінь	Володіння необхідними навичками акомпаніаторської гри	Інноваційна динаміка, тембральна ритмічна функції артикуляції	Узагальнення аплікатурних форм	Поліфонічна багатоплановість як властивість фортепіанної фактури	Розвиток поліфонічного слуху	Види педалі	Функції педалі
Відвідування	4 б	4,5 б	4 б	4,5 б	4 б	4 б	3,5 б	3,5б
Робота під час занять	80	90	80	90	80	80	70	70
Самостійна робота	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б
Види поточного контролю	25		25		25		25	
Рейтинговий бал	Всього без урахування коефіцієнту – 427 балів				Всього без урахування коефіцієнту – 385 балів			
Підсумковий контроль					Екзамен – 40%			
Коефіцієнт	13,53							

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»**

V семестр

VI семестр

III курс. Практичні заняття – 54 год. Самостійна робота – 46 год. Модульний контроль – 8 год. Аудиторні заняття – 54 год. Семестровий контроль – 36 год.

Модулі	Змістовий модуль 9		Змістовий модуль 10		Змістовий модуль 11		Змістовий модуль 12	
Назва модуля	Удосконалення і закріплення виконавських навичок		Структура та драматургія творів різних жанрів		Фортепіанно-художня виразність		Удосконалення та закріплення фортепіанно-технічних навичок	
К-сть балів за модуль	182		182		182		161	
Заняття	7	7	7	7	7	7	6	6
Теми занять та кількість балів	Формування активного творчого інтересу до виконуваних творів	Педагогічно-виконавський задум	Драматургія сонатної форми	Ознайомлення з різними формами сучасної та джазової музики	Розширення музичного світогляду	Опанування виконавських навичок у творах шкільного репертуару та етюдах	Опанування форм звуковидобування	Розвиток внутрішнього слуху та образних уявлень
Відвідування	3, 5 б	3, 5 б	3, 5 б	3, 5 б	3, 5 б	3, 5 б	3 б	3б
Робота під час занять	70	70	70	70	70	70	60	60
Самостійна робота	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б
Види поточного контролю	25		25		25		25	
Рейтинговий бал	Всього без урахування коефіцієнту – 364 бали				Всього без урахування коефіцієнту – 343 бали			
Підсумковий контроль					Екзамен – 40 балів			
Коефіцієнт	11,7							

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ФОРТЕПІАНО»**

VII семестр

VIII семестр

IV курс. Практичні заняття – 92 год. Самостійна робота – 44 год. Модульний контроль – 8 год. Семестровий контроль – 36 год. Аудиторний контроль – 92 год.

Модулі	Змістовий модуль 13		Змістовий модуль 14		Змістовий модуль 15		Змістовий модуль 16	
Назва модуля	Розвиток фортепіанно-виконавської майстерності		Компетентність в галузі музично-педагогічного репертуару		Закріплення фортепіанних навичок, необхідних для кваліфікованої роботи майбутнього вчителя музики		Художньо-виконавська майстерність	
К-сть балів за модуль	392		392		361		361	
Заняття	17	17	17	17	6	6	6	6
Теми занять та кількість балів	Розвиток виконавських навичок під час роботи над поліфонічними творами та творами великої форми	Розвиток навичок стильної жанрової інтеграції фортепіанних творів	Опанування музичних творів з шкільного репертуару	Реалізація педагогічно-виконавського задуму при виконанні п'єс для студентів	Створення художнього образу фортепіанного твору та відображення його емоційного змісту	Акумулявання виконавсько-художніх умінь та навичок	Реалізація художньо-виконавських завдань державної програми з основного музичного інструменту	Реалізація художньо-виконавських та педагогічних завдань з шкільного репертуару
Відвідування	8, 5 б	8, 5 б	8, 5 б	8, 5 б	3 б	3 б	3 б	3 б
Робота під час занять	170	170	170	170	160	160	160	160
Сам. робота	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б	5 б
Види поточного контролю	25		25		25		25	
Рейтинговий бал	Всього без урахування коефіцієнту – 784 балів				Всього без урахування коефіцієнту – 722 балів Екзамен – 40 балів			
Коефіцієнт	25,1							

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

I курс

№	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль	Бали
1.	Тема 1.1. Уміння розібрати та осмислити твір, працюючи над нотним текстом і його відтворення на фортепіано. Визначення структури та аналізу технічних та артикуляційних труднощів	7	Нотна література	Прослуховування	5
2.	Тема 1.2. Складники виконавського апарату музиканта-інструменталіста. Оволодіння різними технічними навичками гри на фортепіано, опанування технічною досконалістю музичних програм шляхом роботи над етюдами та гаммами. Аналіз аплікатури та закономірність аплікатурних форм: позиційні послідовності, переноси рук, розташування пальців на білих і чорних клавішах тощо. Координація виконавських рухів музиканта-інструменталіста.	7	Нотна література	Прослуховування	5
3.	Тема 2.1. Ознайомлення з фактурними та образно-емоційними особливостями різних музичних стилів. Ознайомлення з критеріями аналізу і самоаналізу виконуваної музики. Специфіка підбору аплікатури. Відповідність аплікатури відображенню художньо-інтерпретаційної моделі композитора. Усвідомлений підхід до розв'язання проблеми підбору доцільної аплікатури.	9	Нотна література	Прослуховування	5
4.	Тема 2.2. Оволодіння вміннями якісного звуковидобування. Формування навичок володіння кантиленною гнучкістю та природністю інтонації. Основні завдання роботи над мелодією та її інтонаційною виразністю. Знання особливостей звуковидобування у творах різних жанрів, стилів. Динамічна палітра звучання та її зв'язок зі змістом твору. Тембральне забарвлення інструментального звучання.	7	Нотна література	Прослуховування	5
5.	Тема 3.1. Інтонаційна виразність. Оволодіння вміннями якісного звуковидобування, динамікою. Фразування. Контраст звуковий, артикуляційний, динамічний, тембральний.	4	Нотна література	Прослуховування	5
6.	Тема 3.2. Мелодія мистецтва «співу» на роялі. Оволодіння вміннями якісного звуковидобування, штриха, динаміки, фразування. Виконання музичних творів, різних за стилем, змістом, характером.	4	Нотна література	Прослуховування	5
7.	Тема 4.1. Індивідуальний підбір інструктивно-технічного матеріалу. Оволодіння	4	Нотна література	Прослуховування	5

	артикуляційними вміннями, фразуванням. Пошук ефективних шляхів подолання технічних складнощів. Розвиток різних видів техніки. Формування володіння різними ритмічними формулами.				
8.	Тема 4.2. Складники музичної тканини (мотив, фраза, речення тощо). Гармонічний аналіз мелодико-ритмічних ліній музичної тканини в інтонаційному розвитку. Формування навичок володіння кантиленною гнучкістю та природністю інтонації. Гармонізація мелодії з використанням елементів імпровізації. Ритмічні формули. Кульмінації: динамічні та смислові.	5	Нотна література	Прослуховування	5
	Усього	47			40

II курс

№	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль	Бали
1.	Тема 5.1. Ускладнення технічних завдань для розвитку технічного апарату. Робота над творами великої форми: різноманіття прийомів звуковедення, драматургія контрастних образів.	9	Нотна література	Прослуховування	5
2.	Тема 5.2. Поліфонія: побудова структури тем, відповіді та протиставлення у поліфонічних творах. Розвиток поліфонічного слуху: вміння почути самостійність і виразність кожного голосу. Розробка репризи поліфонічних творів та їхні різновиди. Інтонування поліфонічних творів. Твори великої форми: структурний аналіз творів. Специфіка інтерпретації творів. Побудова музичної форми. Різноманіття прийомів звуковидобування, драматургія контрастних образів.	8	Нотна література	Прослуховування	5
3.	Тема 6.1. Аналіз стильових особливостей виконання всієї програми. Відчуття динамічної, ритмічної та художньої цілісності творів. Характеристика рис кожного музичного твору. Визначення інтонаційної, динамічної, ритмічної функцій. Закріплення навичок кантиленного звуковидобування. Формування виконавських навичок у п'єсах дитячого репертуару (слухання 1-4 класи). Художньо-виразне виконання творів слухання у відповідності до стилю.	9	Нотна література	Прослуховування	5
4.	Тема 6.2. Інтерпретаційна модель художнього твору. Емоційно-образний зміст музичного твору. Драматургія та архітектоніка музичних творів. Засоби реалізації інтерпретаційної моделі музичного твору. Формування виконавських навичок.	8	Нотна література	Прослуховування	5
5.	Тема 7.1. Побудова структури тем, відповідей та	9	Нотна	Прослухову-	5

	протиставлення поліфонічних творів. Інтермедії та їх різновиди. Робота над експозиціями поліфонічних творів. Розробка, реприза поліфонічних творів та їх різновиди. Специфіка роботи над поліфонічними творами.		література	вання	
6.	Тема 7.2. Виконавський аналіз музичних творів. Структурний аналіз творів великої форми. Специфіка інтерпретації творів великої форми. Класичні та романтичні варіації. Сонати. Сюїти та партити. Інструментальний концерт. Побудова музичної форми.	9	Нотна література	Прослуховування	5
7.	Тема 8.1. Специфіка використання педалізації в музичних творах, згідно закономірностям жанру, форми, епохи.	10	Нотна література	Прослуховування	5
8.	Тема 8.2. Робота над використанням тембральних, ритмічних та гармонічних функцій педалі в музичних творах.	10	Нотна література	Прослуховування	5
	Усього	72			40

III курс

№	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль	Бали
1.	Тема 9.1. Формування виконавських навичок на п'єсах дитячого репертуару. Знання особливостей звуковедення в творах різних жанрів, стилів.	5	Нотна література	Прослуховування	5
2.	Тема 9.2. Інтерпретаційна модель музичного твору. Виконавсько-інтерпретаційна модель музичного твору. Аналіз стильових особливостей виконання програми. Твори кантиленного характеру. Віртуозні твори. Емоційно-образний зміст музичних творів. Драматургія та архітектоніка музичних творів. Засоби реалізації інтерпретаційної моделі музичного твору.	6	Нотна література	Прослуховування	5
3.	Тема 10.1. Аналіз структурних творів виконуваної програми. Ознайомлення з драматургією сонатного алегро.	6	Нотна література	Прослуховування	5
4.	Тема 10.2. Перекладання сучасної оперно-симфонічної музики. Вміння імпровізувати за даною гармонічною схемою. Оволодіння навичками спрощення та ускладнення фактури акомпанементу. Формування гнучкості та природності інтонації.	6	Нотна література	Прослуховування	5
5.	Тема 11.1. Відчуття динамічної, ритмічної та художньої цілісності творів. Характеристика рис кожного музичного твору. Визначення інтонаційної, динамічної, ритмічної функції артикуляції. Закріплення навичок кантиленного звуковидобування.	6	Нотна література	Прослуховування	5

6.	Тема 11.2. Удосконалення роботи над технічним розвитком студентів, розвинення різних видів техніки. Опанування сучасних ритмів на основі вивчення та осмислення різноманітних ритмічних схем та формул дитячої музики.	6	Нотна література	Прослуховування	5
7.	Тема 12.1. Удосконалення навичок кантиленного звуку. Читання з листа творів з модуляцією, складним ритмом. Оволодіння вмінням якісного звуковидобування, динаміки, штриха, фразування, виразності виконання музичних творів різних за стилем, змістом, характером.	6	Нотна література	Прослуховування	5
8.	Тема 12.2. Розвиток самоконтролю за своїми діями, грою та інтонаційною і образною точністю виконання. Вміння дати емоційно-образну та раціонально-логічну оцінку виконуваних музиці. Творче ставлення до музичних творів, враховуючи характерні риси кожного твору програми.	5	Нотна література	Прослуховування	5
Усього		46			40

IV курс

№	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль	Бали
1.	Тема 13.1. Продовження оволодіння навичками поліфонічного мислення, поліфонічного контролю, його взаємодія з виконавськими прийомами, різними видами поліфонічної техніки. Вміння у творах великої форми опанувати драматургію музичного образу. Формування масштабного музичного мислення.	8	Нотна література	Прослуховування	5
2.	Тема 13.2. Уміння використовувати знання про форму, характер, динаміку розвитку фортепіанних творів. Розуміння значення тембрального забарвлення реалізація художнього задуму кожного з творів програми.	8	Нотна література	Прослуховування	5
3.	Тема 14.1. Знання специфіки відтворення фортепіанних творів різних епох, стилів, жанрів, враховуючи особливості сприйняття школярів даного віку.	9	Нотна література	Прослуховування	5
4.	Тема 14.2. Вміння поєднувати мелодичну лінію та акомпанемент оволодіння навичками спільного музикування. Вміння виконувати музичні твори для слухання досконало технічно та художньо виразно	9	Нотна література	Прослуховування	5
5.	Тема 15.1. Формування уявлень про специфіку музично-образного відтворення світу. Використання власного емоційно-естетичного досвіду для створення художнього образу фортепіанного твору. Уміння створювати певний емоційний настрій для кращого	2,5	Нотна література	Прослуховування	5

	відтворення змісту музичного твору. Вміння розкрити ідейно-естетичний зміст твору через розвиток музичної форми.				
6.	Тема 15.2. Формування творчого підходу до виконання музичних творів. Розширення динамічних можливостей, удосконалення та закріплення звучання інструменту. Удосконалення змістового та виразного виконання, вміння усвідомлювати твір в цілому при реалізації виконавських завдань.	2,5	Нотна література	Прослуховування	5
7.	Тема 16.1. Репетиційна робота над технічними труднощами. Вміння реалізовувати художній задум у концертному виступі.	2,5	Нотна література	Прослуховування	5
8.	Тема 16.2. Вміння виконувати музичні твори з слухання музики досконало технічно та художньо-виразно у відповідності до стилю. Знання специфіки музичного сприйняття школярів різного віку.	2,5	Нотна література	Прослуховування	5
	Усього	44			40

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО Й ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення бакалаврів з дисципліни «Основний музичний інструмент. Фортепіано» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь і навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види контролю.

№ п/п	Вид діяльності	Курс	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування	I	0,5	72	36
		II	0,5	64	32
		III	0,5	54	27
		IV	0,5	92	46
2.	Робота під час занять	I	10	72	720
		II	10	64	640
		III	10	54	540
		IV	10	92	920
3.	Модульні контрольні прослуховування	I	25	4	100
		II	25	4	100
		III	25	4	100
		IV	25	4	100
4.	Самостійна робота	I	5	8	40
		II	5	8	40
		III	5	8	40
		IV	5	8	40
	Всього без підсумкового контролю	I			896
		II			812
		III			707
		IV			1106

Порядок переведення рейтингових показників успішності в європейську шкалу ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Критерії оцінювання
90 – 100	«Відмінно»	A	Студент виявив відмінне володіння основним музичним інструментом, високий рівень виконавської техніки та інтерпретаційних умінь, бездоганно виконав твори екзаменаційної програми відповідно до програмових вимог з основного музичного інструменту.
82 – 89	«Добре»	B	Студент виявив добрий рівень володіння основним музичним інструментом та успішно виконав твори екзаменаційної програми з дотриманням авторського тексту та інтерпретаційного плану з незначними технічними огріхами.
75 – 81	«Добре»	C	В загальному вірне відтворення нотного тексту творів екзаменаційної програми з певними текстуальними помилками. Студент виявив належний рівень інструментально-виконавської техніки.
69 – 74	«Задовільно»	D	Студент виявив достатній рівень володіння основним музичним інструментом та знання творів екзаменаційної програми, але допустив кілька суттєвих текстуальних помилок.
60 – 68	«Задовільно»	E	Рівень володіння музичним інструментом та знання творів екзаменаційної програми задовольняє мінімальні вимоги з навчальної дисципліни.
35 – 59	«Незадовільно»	FX	Студент продемонстрував посередній рівень володіння музичним інструментом, допустив значну кількість текстових помилок і технічних огріхів. Студент має можливість повторного складання екзамену.
1 – 34	«Незадовільно»	F	Студент допустив суттєві помилки в тексті твору, виявив низький рівень володіння основним музичним інструментом та неспроможність до подальшого навчання у ВНЗ (потребує обов'язкового повторного вивчення курсу).

**Розподіл балів за темами змістових модулів,
що присвоюються студентам упродовж вивчення навчального курсу
«Основний музичний інструмент»**

I КУРС – I СЕМЕСТР				МКР	ІНТЗ
Змістовий модуль 1 (практичні заняття + самостійна робота)		Змістовий модуль 2 (практичні заняття + самостійна робота)			
Тема 1.1	Тема 1.2	Тема 2.1	Тема 2.2		
110	110	89	110	50	
Усього за I семестр без урахування коефіцієнта – 469 бали					

I КУРС – II СЕМЕСТР				МКР	ІНТЗ
Змістовий модуль 3 (практичні заняття + самостійна робота)		Змістовий модуль 4 (практичні заняття + самостійна робота)			
Тема 3.1	Тема 3.2	Тема 4.1	Тема 4.2		
89	99,5	89	99,5	50	
Усього за II семестр без урахування коефіцієнта – 427 бали					

II КУРС – III СЕМЕСТР				МКР	ІНТЗ
Змістовий модуль 5 (практичні заняття + самостійна робота)		Змістовий модуль 6 (практичні заняття + самостійна робота)			
Тема 5.1	Тема 5.2	Тема 6.1	Тема 6.2		
89	99,5	89	99,5	50	
Усього за III семестр без урахування коефіцієнта – 427 бали					

II КУРС – IV СЕМЕСТР				МКР	ІНТЗ
Змістовий модуль 7 (практичні заняття + самостійна робота)		Змістовий модуль 8 (практичні заняття + самостійна робота)			
Тема 7.1	Тема 7.2	Тема 8.1	Тема 8.2		
89	89	78,5	78,5	50	
Усього за IV семестр без урахування коефіцієнта – 385 бали					

III КУРС – V СЕМЕСТР				МКР	ІНТЗ
Змістовий модуль 9 (практичні заняття + самостійна робота)		Змістовий модуль 10 (практичні заняття + самостійна робота)			
Тема 9.1	Тема 9.2	Тема 10.1	Тема 10.2		
78,5	78,5	78,5	78,5	50	
Усього за V семестр без урахування коефіцієнта – 364 бали					

III КУРС – VI СЕМЕСТР				МКР	ІНТЗ
Змістовий модуль 11 (практичні заняття + самостійна робота)		Змістовий модуль 12 (практичні заняття + самостійна робота)			
Тема 11.1	Тема 11.2	Тема 12.1	Тема 12.2		
78,5	78,5	68	68	50	
Усього за VI семестр без урахування коефіцієнта – 343 бали					

IV КУРС – VII СЕМЕСТР				МКР	ІНТЗ
Змістовий модуль 13 (практичні заняття + самостійна робота)		Змістовий модуль 14 (практичні заняття + самостійна робота)			
Тема 13.1	Тема 13.2	Тема 14.1	Тема 14.2		
183,5	183,5	183,5	183,5	50	
Усього за VII семестр без урахування коефіцієнта – 784 бали					

IV КУРС – VIII СЕМЕСТР				МКР	ІНТЗ
Змістовий модуль 15 (практичні заняття + самостійна робота)		Змістовий модуль 16 (практичні заняття + самостійна робота)			
Тема 15.1	Тема 15.2	Тема 16.1	Тема 16.2		
168	168	168	168	50	
Усього за VIII семестр без урахування коефіцієнта – 722 бали					

Усього без урахування коефіцієнта – 3921 балів (коефіцієнт – 39,21)

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна) семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *практичні*: вправи.

2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності (навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості тощо).

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Робоча навчальна програма з дисципліни .
2. Нотна література.
3. Мистецтвознавча література з проблем інструментального виконавства.
4. Методична література з навчання гри на фортепіано.
5. Аудіо- та відеозаписи занять і концертних виступів видатних педагогів та виконавців

Х. ВИМОГИ ДО ЕКЗАМЕНІВ

Програма екзамену складається з творів, різних за змістом, стилем, фактурою і формою, яка повинна максимально відтворювати рівень виконавських навичок і умінь студента, рівень його загальної музичної культури.

Програма екзамену повинна включати:

- поліфонічний твір;
- твір великої форми (сонатне алегро, класичні варіації, рондо, частина концерту);
- п'єса;
- твір шкільного репертуару.

Всі твори мають продемонструвати різні аспекти підготовки майбутнього вчителя музики, музичного керівника.

Виконання поліфонічного твору дає можливість показати володіння навичками поліфонічного мислення, різними видами поліфонічної техніки, поліфонічного контролю і його взаємодії з виконавськими прийомами.

Велика форма (сонати, рондо, концерти) вимагає від студента вміння опанувати драматургією музичного образу і надає можливість здобути навички концептуального мислення.

П'єси – уміння виразно виконувати музичні твори різні за стилем, змістом, різноманітних за жанром, використовуючи різні засоби музично-художньої виразності (фразування, динаміка, педалізація, агогіка) та уміти реалізувати виконавські задуми шляхом точного прочитання нотного тексту та розуміння авторського задуму.

Твір з програми слухання музики у школі має практичне спрямування і вимагає застосування знань програмного матеріалу під час виконання завдань з вивчення музичного репертуару.

Викладач диференційовано підходить до складання програм для студентів.

Екзаменаційні програми студентів з основного музичного інструменту (фортепіано) обговорюються на засіданні предметної комісії на початку навчального року.

Зразки програм екзамену

I. Бах Й.С. Прелюдія та фуга Ре мажор

Гайдн Й. Соната Мі мінор I ч.

Кабалевський Д. Прелюдія Ля мінор

Ревуцький Л. Колискова

II. Скорик М. Прелюдія та фуга Мі мінор

Бетховен Л. Соната Ля мажор, I ч.

Косенко В. Менует № 2, тв. 3

Завадський В. Українська шумка

XI. ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР ЕТЮДИ

I рік навчання

- Беренс Г. Тв. 70. 50 маленьких фортепіанних п'єс без октав: №№1- 30 .
Беркович І. Маленькі етюди: №№ 1- 30.
Гедіке О. Тв. 32. 40 мелодійних етюдів для початківців: №2, 3, 7. Тв.36. 60 легких фортепіанних п'єс для початківців. Зош.1: №№ 13, 14, 22. Тв. 46. 50 легких п'єс для фортепіано. Зош. 1: №№11, 18, 20.
Гнесіна О. Маленькі етюди для починаючих: №№1- 3, 7, 9- 13, 15, 19.
Черні К. Вибрані фортепіанні етюди. Під ред. Г.Гермера. Ч. 1: №№ 1- 6.
Шітте А. Тв. 108. 25 маленьких етюдів: №№ 1- 15. Тв. 160. 25 легких етюдів: №№ 1- 20.
Вибрані етюди зарубіжних композиторів для фортепіано. Вип.1 №№ 2- 29.
Етюди для фортепіано. Вип. 1. Під ред. В. Дельнової (за вибором).

II рік навчання

- Беренс Г. Тв.70.50 маленьких фортепіанних п'єс без октав:№№31,33, 43, 44, 47, 48, 50.
Беркович І. Альбом “Юний музикант”. Розд. 4. Етюди: №№ 11- 21. Маленькі етюди: №№ 15- 32.
Гедіке О. Тв. 6. 20 маленьких п'єс для початківців: № 5.Тв. 32. 40 мелодійних етюдів для початківців: №№ 11, 12, 15, 18, 19, 24. Тв. 46. 50 легких п'єс для фортепіано. Зош.2: №27 Тв. 47. 30 легких етюдів:№№2, 7, 15. Тв. 59. Етюд № 14.
Гнесіна О. Етюди на стрибки: №№ 1- 4.
Гречанінов О. Тв. 98.Дитячий альбом: Етюд Мі мажор. Тв.123. Намисто: Етюд Соль мажор.
Зірінг В. Тв. 36. Етюд № 2.
Лекуппе Ф. Тв. 17. Азбука. 25 легких етюдів:№№3, 6, 7, 9, 18, 21, 23.
Лемуан А. Тв. 37. Етюди №№ 1, 2, 6, 7, 10, 17, 27.
Лешгорн А. Тв. 65. Вибрані етюди для початківців: №№ 3, 5-7, 9, 27, 29.
Черні К. Вибрані фортепіанні етюди. Під ред. Г.Гермера. Ч.1:№№ 10, 11, 13- 18, 20, 21, 23- 29, 40.
Етюди для фортепіано. Вип. 2. Ред. В. Дельнової (за вибором).

III рік навчання

- Беркович І. Маленькі етюди: №№ 33- 40.
ГедікеО.Тв. 32. 40 мелодійних етюдів для початківців: №№ 23., 29-32. Тв. 47. 30 легких етюдів: №№ 10, 16, 18, 21, 26. Тв. 58. 25 легких п'єс: №№ 13,18, 20.
Гнесіна О. Маленькі етюди для починаючих. Зош. 4: №№31, 33.
Григорян Г. Два етюда .
Зірінг В. Тв. 36. Етюди: №№ 1, 2.
Лак Т. Тв. 172. Етюди: №№ 5, 6, 8.
Лемуан А. Тв. 37. Етюди: №№ 4, 5, 9, 11, 12, 15, 16, 20- 23, 35, 39.

Лешгорн А.Тв. 65. Вибрані етюди для починаючих (за вибором).
Майкапар С. Тв. 33. Мініатюри: Біля моря вночі.
Черні К. Тв. 821. Етюди: №№5, 7, 24, 26, 33, 35. Вибрані фортепіанні етюди. Під.
Ред. Г. Гермера. Ч. 1: № 17,18, 21- 23, 25, 26, 28, 30- 32, 34- 36, 38, 41- 43, 45, 46.

П'ЕСИ

I рік навчання

Агафонніков В. Музичні ігри. 27 п'ес для починаючого піаніста (за вибором).
Александров А. 6 маленьких п'ес для фортепіано (за вибором) Антюфеев Б.
Дитячий альбом. (за вибором).
Барток Б. Дітям. Зош. 1 (найбільш легкі п'еси). Мікрокосмос. Зош. 1 (за вибором) .
Бер О. Зозуля.
Беренков В. Дві марійські пісні: Сі мажор, До мажор .
Беркович І. 25 маленьких п'ес (за вибором).
Блок В. Дитячий альбом: Колискова, Волинка грає, Ведмідь у лісі.
Волков В. 30 п'ес для фортепіано (за вибором). 10 п'ес для фортепіано (за вибором).
Гедіке О. Тв.36. 60 легких фортепіанних п'ес.
Герштейн В. 10 фортепіанних п'ес: №№3, 5, 6, 8.
Гольденвейзер О.Тв.11.Збірка п'ес для фортепіано: №№ 3, 5, 6.
Гречанінов О. Тв. 98. Дитячий альбом (за вибором).
Жилінський А. Фортепіанні п'еси для дітей (за вибором).
Кабалевський Д. Тв. 27. Вибрані п'еси для дітей (за вибором).

II рік навчання

Аверченко А. Три мініатюри.
Барток Б. Дітям. Зош. 1: №№ 1- 3, 5- 7. Мікрокосмос. Зош.1, 2 (за вибором).
Беркович І. Румунська пісня.
Бетховен Л. Екосези: Мі-бемоль мажор, Соль мажор .
Благой Д. Альбом п'ес. Зош. 1:Прогулянка, Жарт.
Бойко Р. Маленька сюїта: Зелені карпати, Стара хата, Думка .
Виноградов Ю. Танок ляльки.
Волков В.30 п'ес для фортепіано Вечірня пісня. Чотири п'еси.
Гайдн І. Менует Соль мажор.
Гедіке А. Тв. 6. №№ 5, 8, 15, 19. Тв. 58. Прелюдія.
Гендель Г. Арія ре мінор, Менует мі мінор.
Глієр Р. Арлекін.
Гнесіна О. П'еси- малюнки: № 10. Казочка.
Голубєв Є. Тв. 27. Колискова.
Гречанінов О. Тв. 98. Дитячий альбом (твори за вибором).
Тв. 123.Намисто (за вибором).
Дваріонас Б. Маленька сюїта: Прелюдія
Дроздов О. В Башкирії, Українська пісня
Жербін М. Косолапий ведмедик

Жилінський А. Дятел та зозуля, Танок
Кабалевський Д. Тв. 27. Вибрані п'єси: Старовиний танок.

III рік навчання

Барвинський В. Дош.
Барток Б. Вибрані дитячі п'єси (за вибором). Дітям: Зош. 1: №№ 13- 15, Зош. 2: №№ 23, 26- 28 . Мікрокосмос. Зош. 2, 3 (за вибором).
Бетховен Л. П'ять шотландських народних пісень (за вибором).
Гайдн І. Дві п'єси: Фа мажор, Мі- бемоль мажор.
Геворкян Ю. Альбом дитячих п'єс для фортепіано (за вибором).
Гедіке О. Тв. 6. 20 маленьких п'єс для починаючих: №14.
Гендель Г. Три менуета: Фа мажор, ре мінор.
Глінка М. Полька, Почуття.
Глієр Р. Тв. 43. Маленький марш.
Гнесіна О. П'єси- картини: № 4. Зі стрибалкою, № 9. Засяяло сонечко.
Гречанінов О. Тв. 118. Східний наспів.
Дваріонас Б. Маленька сюїта: Вальс соль мінор, Млин, Прелюдія.
Живцов А. У печері. Анютини оченята. Вальс
Кабалевський Д. Тв. 27. Токатина . Тв. 39. Клоуни.
Кирвер К. Сонце сідає за море.
Коломієць А. Козачок.

IV рік навчання

Аренський А. Арабеска. Незабудка.
Бабаджанян А. Елегія Соль-мінор.
Бетховен Л. Концертданси. Екосези.
Гершвін Дж. Прелюдії (за вибором).
Глінка М. Баркарола.
Дремлюга М. Прелюд Фа-дієз мажор.
Лисенко М. Експромт.
Ліст Ф. Втіха №4,5.
Мендельсон Ф. Пісні без слів (за вибором).
Прокоф'єв С. Миттєвості тв. 22.
Равель М. Пavana.
Рахманінов С. Елегія. Прелюдії (за вибором).
Сен-Санс К. Карнавал тварин.
Степовий М. Маленька поема. Прелюд.
Чайковський П. Пори року (за вибором).
Шопен Ф. Ноктюрни. Вальси.
Шостакович Д. Прелюдії (за вибором).
Штогаренко А. Етюди-картини (за вибором).
Шуберт Ф. Музичні моменти.
Шуман Р. Фантастичні п'єси.
Щедрін Р. Тройка.
Якушенко І. Джазовий альбом (за вибором)

ПОЛІФОНІЧНІ ТВОРИ

I рік навчання

Аглінцева О. Російська пісня.
Бах І.С. Нотний зошит Анни Магдалени Бах: №1-Менует.
Беркович І. 25 легких п'єс для фортепіано: Канон.
Гедіке О. Тв. 36. 60 легких фортепіанних п'єс для початківців.
Гендель Г. Арія ре мінор, Менует мі мінор.
Глінка М. Дві поліфонічні п'єси: Мі бемоль мажор, ре мінор.
Гуммель І. П'єси: Фа мажор, До мажор, ре мінор.
Крігер І. Менует ля мінор.
Лисенко М. Ой, під горою, під перевозом. За річкою-бережком.
Михайлов К. Пісня.
Моцарт Л. Менует, Буре.
Салютринська Т. Протяжна.
Слонов Ю. П'єси для дітей: Поліфонічна п'єса.
Сорокін К. Дитячий куточок: Няньчина пісенька.

II рік навчання

Бах І.С. Нотний зошит Анни Магдалени Бах: Менует Соль мажор, Менует ре мінор, Волинка Ре мажор, Полонец соль мінор № 2.
Бем Г. Менует.
Бланжині Ф. Арієта.
Беркович І. Поліфонічні п'єси.
Гендель Г. Дві сарабанди: Фа мажор, ре мінор. Менует.
Гольденвейзер О. Тв. 16. № 13 Фугета.
Кореллі А. Сарабанда.
Кригер І. Менует.
Лисенко М. Українська пісня.
Павлюченко В. Фугета.
Свиридов Г. Альбом п'єс для дітей: Колискова пісенька.
Слонов Ю. П'єси для дітей: Прелюдія.
Шишаков Ю. Канон.
Щуровський Ю. Канон.

III рік навчання

Антюфеев Б. Пісенька.
Арман А. Фугета До мажор.
Бах І.Х. Алегрето.
Бах Ф.Е. Менует.
Ботяров Є. Канон.
Гендель Г. Алеманда.
Герштейн Г. Канон ля мінор.
Гольденвейзер О. Тв. 15. Фугета № 13.
Іванов-Радкевич М. Вісім поліфонічних двоголосних п'єс: №№ 3, 6.
Карташов М. Щира розмова.
Кірнбергер І. Менует Мі мажор.

Кореллі А. Сарабанда мі мінор.
Кребс І. Пасп'є, Менует.
Кригер І. Сарабанда.
Кунау І. Сарабанда.

IV рік навчання

Бах І. Прелюдії і фуги.
Гендель Г. Чаконна Фа-мажор.
Глінка М. Фуга Ля-мінор. Фуга До-мажор.
Кабалевський Д. Прелюдії та фуги.
Регер М. Фугетта тв.17.
Скорик М. Прелюдії та фуги Соль-мажор,
Хіндеміт П. Фуга Фа-мажор.
Шостакович Д. Прелюдії та фуги Ре-мажор,
Шумейко В. Прелюдія та фуга Соль-мажор.
Щедрін Р. Прелюдія та фуга Ля-мінор.

ТВОРИ ВЕЛИКОЇ ФОРМИ

I рік навчання

БетховенЛ Сонатина Соль мажор.
Беркович І. Варіації на тему російської народної пісні “Во саду ли в огороде”.
Гедіке О. Тв.36.Сонатина До мажор.
Кабалевський Д. Тв.51. №1 Варіації на тему народної пісні.
Литкова І. Варіації на тему білоруської народної пісні “Савка та Гришка зробили дуду “.
Моцарт В. Алєгро Сі-бемоль мажор. Легка сонатина До Мажор.
Назарова Т. Варіації на тему російської народної пісні ” Пойду ль, вийду ль я ”.
Салютринська Т. Сонатина.
Штейбельт Д. Сонатина До мажор.

II рік навчання

Беркович І. Школа гри на фортепіано: Сонатина Соль мажор.
Бетховен Л. Сонатина Соль мажор, ч.1, 2.
Благой Д. Альбом п'єс:Маленькі варіації соль мінор.
Гедіке О. Тв. 36. Сонатина До мажор, Тв. 46. Тема з варіаціями.
Діабеллі А. Сонатина Фа мажор.
Жилінський А. Сонатина Соль мажор.
Жупанович Л. Варіації на тему дитячої пісні.
Кабалевський Д. Тв. 51. Варіації Фа мажор.
Клементі М. Тв. 36. №1. Сонатина До мажор.
Лукомський Л. Сонатина Ре мажор.
Плейєль І. Сонатина Ре мажор.
Раков М. Сонатина Ре мажор.
Салютринська Т. Сонатина Соль мажор.

III рік навчання

Андре А. Тв. 34. Сонатина № 5 Фа мажор, ч. 1.
Беркович І. Сонатина До мажор.
Бетховен Л. Сонатина Фа мажор.
Благой Д. Альбом п'єс: Маленькі варіації Ля мажор.
Глієр Р. Тв.43. Рондо.
Гнесіна О. Тема та шість маленьких варіацій Соль мажор.
Діабеллі А. Тв. 151. Сонатина № 1: Рондо.
Кабалевський Д. Тв. 27. Сонатина ля мінор.
Моцарт В. Сонатина соль мінор.
Раков М. Сонатина До мажор.
Рожавська Ю. Сонатина ч. 2.
Сільванський М. Легкий концерт Соль мажор.
Сорокін К. Тема з варіаціями ля мінор.
Фоглер Г. Концерт До мажор.
Чимароза Д. Сонатина ре мінор.

IV рік навчання

Бетховен Л. Сонати (за вибором).
Гайдн Й. Сонати (за вибором).
Гендель Г. Соната-фантазія До-мажор.
Глінка М. Варіації на тему романсу
Гріг Е. Соната Мі-мінор.
Кабалевський Д. Соната №3.
Моцарт В. Сонати (за вибором),
Прокоф'єв С. Пасторальна сонатина До-мажор.
Скарлатті Д. Сонати (за вибором).
Степаненко М. Соната-балада Мі-мажор.
Шуберт Ф. Сонати Ля-мінор, Ля-мажор.
Хачатурян А. Сонатина До-мажор.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано. – М.: Музыка, 1978. – 287 с.
2. Баренбойм Л. А. Путь к музыцированию. – 2-е изд. – Л.: Сов. композитор, 1973. – 270 с.
3. Браудо И. А. Об изучении клавирных сочинений Баха в музыкальной школе. – М.: Музгиз, 1965. – 80 с.
4. Голубовская Н. И. Искусство педализации. – Л.: Сов. композитор, 1985. – 96 с.
5. Кабалевський Д. Б. Про трьох китів та про інші цікаві речі. – К.: Муз. Україна, 1973. – 190 с.
6. Калинина Н. Т. Клавирная музыка Баха в фортепианном классе. – Л.: Сов. композитор, 1988. – 156 с.
7. Курковский Г. В. Питання фортепіанного виконавства. Збірник статей. – К.: Муз. Україна, 1983. – 139 с.
8. Либерман Е. Я. Работа над фортепианной техникой. – М.: Искусство, 1985. – 144с.
9. Маккиннон Л. Игра наизусть. – М.: Искусство, 1967. – 144 с.
10. Малиновская А. В. Класс основного музыкального инструмента. Искусство фортепианного интонирования. Учебное пособие для вузов. – М.: Искусство, 2005. – 379 с.
11. Маргулис В. И. Об интерпретации произведений Бетховена. – М.: Музыка, 1991. – 75 с.
12. Милич Б. Е. Воспитание ученика-пианиста в 5-7 классах ДМШ. – К.: Муз. Україна, 1982. – 86 с.
13. Милич Б. О. Про формування і вдосконалення викладацької майстерності педагогів-піаністів. – К.: Муз. Україна, 1971. – 62 с.
14. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры. Записки педагога – М.: Музыка, 1982. – 297с.
15. Падалка Г. М. Учитель, музыка, діти. – К.: КГПИ, 1982. – 144 с.
16. Тимакин Е. М. Воспитание пианиста. Методическое пособие. – М.: Музыка, 1989. – 144 с.
17. Цыпин Г. М. Обучение игре на фортепиано. – М.: Сов. композитор, 1994. – 176 с.

Додаткова література

18. Мартинсен К. А. Методика индивидуального преподавания игры на фортепиано / Карл Адольф Мартинсен; [пер. с нем. В. Л. Михелис]; ред. Л. И. Ройзмана. – М.: Музыка, 1977. – 127 с.
19. Савшинский С. И. Пианист и его работа / Самарий Ильич Савшинский. – Л.: Музыка, 1964. – 185 с.
20. Савшинский С. И. Работа пианиста над музыкальным произведением / Самарий Ильич Савшинский. – Л.: Музыка, 1964. – 187 с.
21. Савшинский С. И. Работа пианиста над техникой / Самарий Ильич Савшинский. – Л.: Музыка, 1964. – 106 с.